Granskning av det brottsförebyggande arbetet

Rapport

Vadstena kommun

2026-10-13

Antal sidor 17

1 INNEHÅLLSFÖRTECKNING

2 Sammanfattning 3

3 Bakgrund 5

4 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning 6

5 Avgränsning och ansvarig styrelse/nämnd 6

6 Revisionskriterier 6

7 Metod 7

8 Resultat av granskningen 8

8.1 organisering av det brottsförebyggande arbetet 8
8.1.1 Styrande förutsättningar 8
8.1.2 Organisation 8
8.1.3 Styrning av arbetet 9
8.1.4 Bedömning 9

8.2 Lägesbild och efterföljande åtgärder 10
8.2.1 Styrande förutsättningar 10
8.2.2 Lägesbild 10
8.2.3 Vidtagande av åtgärder 11
8.2.4 Bedömning 13

8.3 Samverkan 14
8.3.1 Styrande förutsättningar 14
8.3.2 Extern samverkan 14
8.3.3 Intern samverkan 15
8.3.4 Bedömning 16

9 Samlad bedömning och rekommendationer 17

1 SAMMANFATTNING

Azets Revision & Rådgivning har fått i uppdrag av Vadstena kommuns revisorer att översiktligt granska det brottsförebyggande arbetet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2026.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen har en tillräcklig styrning, uppföljning och intern kontroll av det brottsförebyggande arbetet för att uppfylla kraven i lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Granskningen har även syftat till att bedöma om det finns en tydlig och fungerande samverkan med skola, socialtjänst och Polismyndigheten som stödjer arbetets genomförande.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen endast delvis har en tillräcklig styrning, uppföljning och intern kontroll av det brottsförebyggande arbetet för att uppfylla kraven i lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Därtill bedömer vi att det i allt väsentligt finns en tydlig och fungerande samverkan med skola, socialtjänst och Polismyndigheten som stödjer arbetets genomförande.

I det följande redovisas våra samlade bedömningar av respektive revisionsfråga.

Revisionsfråga	Bedömning
Har kommunstyrelsen tillsett att det finns en dokumenterad och tydlig organisering av det brottsförebyggande arbetet vad gäller ansvar och roller?	Endast delvis
Har kommunstyrelsen säkerställt att det utarbetas en lägesbild av brottsligheten inom kommunens geografiska område i enlighet med lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete?	I allt väsentligt
Har kommunstyrelsen säkerställt att det vidtas åtgärder utifrån lägesbilden av brottsligheten inom kommunens geografiska område?	Endast delvis
Har kommunstyrelsen säkerställt att det sker en uppföljning av lägesbilden och åtgärderna i enlighet med lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete?	I allt väsentligt
Har kommunstyrelsen tillsett att det finns en dokumenterad och tydlig samverkan med, både interna och externa, relevanta aktörer?	Ja

Har socialnämnden samt kultur- och utbildningsnämnden en etablerad samverkan för att tidigt identifiera och möta behov av stöd hos unga som riskerar att utveckla eller redan befinner sig i kriminalitet?	I allt väsentligt

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Säkerställa att ansvar, mandat och resursförutsättningar för det brottsförebyggande arbetet dokumenteras och tydliggörs, samt att den beslutade styrstrukturen tillämpas fullt ut (se avsnitt 8.1.4)
- Säkerställa att ansvar, roller och kontrollpunkter för framtagande, genomförande och uppföljning av lägesbild och åtgärdsplan tydliggörs inom ramen för kommunstyrelsens styrning av det brottsförebyggande arbetet (se avsnitt 8.2.4)

Därtill rekommenderar vi kultur- och utbildningsnämnden samt socialnämnden att:

- Säkerställa att formerna för samverkan kring barn och unga dokumenteras och formaliseras (se avsnitt 8.3.4)

2 BAKGRUND

Azets Revision & Rådgivning har fått i uppdrag av Vadstena kommuns revisorer att översiktligt granska det brottsförebyggande arbetet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2026.

Det brottsförebyggande arbetet har blivit ett mer formaliserat kommunalt ansvar sedan införandet av lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Enligt lagen ska kommunerna utarbeta en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område samt besluta om en åtgärdsplan med lägesbilden som utgångspunkt. Minst vartannat år ska kommunen uppdatera lägesbilden och följa upp åtgärdsplanen.

Bristande tydlighet i styrning av det brottsförebyggande arbetet riskerar att leda till att arbetet blir personbundet och fragmenterat. Detta kan i sin tur hindra möjligheten till att påvisa efterlevnad till de krav som anges i lagen. En generell risk i arbetet är att lägesbilden inte används i det praktiska arbetet för att besluta om prioriterade åtgärder.

Det anges i kommunstyrelsens reglemente[1] att styrelsen har ett samordnande ansvar för kommunens brottsförebyggande åtgärder.

Enligt lagen ska kommunen, inom sitt geografiska område, ansvara för samordningen av arbetet. Kommunen ska även verka för att ingå i skriftliga samverkansöverenskommelser med relevanta aktörer. Sådana samverkansöverenskommelser ska ange inom vilka områden samverkan ska ske och utifrån vilka syften. Det åligger även kommunen att verka för att strategiska brottsförebyggande frågor hanteras i ett särskilt forum där kommunen och relevanta aktörer ingår. Skola, socialtjänst och Polismyndighet är vanligen relevanta aktörer i arbetet.

Under år 2025 har regeringen uppdragit det Brottsförebyggande rådet (Brå) och länsstyrelserna att fortsätta utveckla det nationella, respektive det regionala stödet i det brottsförebyggande arbetet.[2] Bakgrund till uppdraget är bland annat att utmaningarna relaterade till kriminalitet har blivit allvarligare och mer omfattande. Det framgår även att det har genomförts behovsanpassat och praktiknära stöd till ett flertal kommuner under år 2024. Trots detta uppges det att behovet av stöd till kommunerna kvarstår.

Utifrån identifierade risker i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå bedömer revisorerna att det finns en risk att Vadstena kommun inte bedriver ett tillräckligt systematiskt och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete i enlighet med lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Med anledning av ovanstående har revisorerna beslutat om att granska det brottsförebyggande arbetet i kommunen.

[1] Reglemente för kommunstyrelsen. Kommunfullmäktige 2025-11-25, § 179.
[2] Uppdrag att fortsätta utveckla det nationella och regionala stödet i det brottsförebyggande arbetet. 2025-08-28. Ju2025/01724.

3 SYFTE, REVISIONSFRÅGOR OCH AVGRÄNSNING

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen har en tillräcklig styrning, uppföljning och intern kontroll av det brottsförebyggande arbetet för att uppfylla kraven i lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Granskningen har även syftat till att bedöma om det finns en tydlig och fungerande samverkan med skola, socialtjänst och Polismyndigheten som stödjer arbetets genomförande.

Granskningen har avsett att besvara följande revisionsfrågor:

- Har kommunstyrelsen tillsett att det finns en dokumenterad och tydlig organisering av det brottsförebyggande arbetet vad gäller ansvar och roller?
- Har kommunstyrelsen säkerställt att det utarbetas en lägesbild av brottsligheten inom kommunens geografiska område i enlighet med lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete?
- Har kommunstyrelsen säkerställt att det vidtas åtgärder utifrån lägesbilden av brottsligheten inom kommunens geografiska område?
- Har kommunstyrelsen säkerställt att det sker en uppföljning av lägesbilden och åtgärderna i enlighet med lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete?
- Har kommunstyrelsen tillsett att det finns en dokumenterad och tydlig samverkan med, både interna och externa, relevanta aktörer?
- Har socialnämnden samt kultur- och utbildningsnämnden en etablerad samverkan för att tidigt identifiera och möta behov av stöd hos unga som riskerar att utveckla eller redan befinner sig i kriminalitet?

4 AVGRÄNSNING OCH ANSVARIG STYRELSE/NÄMND

Granskningen har avsett kommunstyrelsens övergripande brottsförebyggande arbete samt samverkan mellan socialnämnden och kultur- och utbildningsnämnden. Granskningen har avgränsats till verksamhetsår 2026.

5 REVISIONSKRITERIER

I granskningen har revisionskriterierna utgjorts av:

- 6 kap. 6 § kommunallagen (2017:725), KL
- 4–6 §§ och 9–13 §§ lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete
- 2 kap. 25 § skollagen (2010:800)
- 6 kap. 1–3 och 8 §§, 18 kap. 6 § samt 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400)

6 METOD

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av bland annat riktlinje för det brottsförebyggande arbetet, åtgärdsplan för brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i Vadstena kommun 2025–2026 samt lägesbild gällande brottsförebyggande arbete.
- Intervjuer har genomförts med kommunstyrelsens ordförande, ordförande för socialnämnden, ordförande för kultur- och utbildningsnämnden, säkerhetschef, utredare/brottsförebyggande samordnare, socialchef, bildningschef, utredare kultur- och utbildningsförvaltningen samt kommunpolis.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Samtliga intervjuade har givits möjlighet till att faktakontrollera rapporten.

7 RESULTAT AV GRANSKNINGEN

7.1 ORGANISERING AV DET BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETET

7.1.1 Styrande förutsättningar

Kommunstyrelsen har, enligt vad som stipuleras i lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, ett övergripande ansvar för kommunens trygghetsarbete. Kommunen ska enligt lagstiftningen verka för att strategiska brottsförebyggande frågor hanteras i ett särskilt forum (strategiskt råd) som kommunen leder och där andra relevanta aktörer ingår. Det framgår vidare att kommuner ska ha en samordningsfunktion för brottsförebyggande frågor. Funktionen ska särskilt samordna och stödja genomförandet av kommunens arbete enligt lagen, utgöra kommunens kontaktpunkt i förhållande till externa aktörer samt bidra till att information om arbetet sprids till kommunens invånare och andra som kan ha intresse eller behov av informationen.

7.1.2 Organisation

I kommunen utgör kommunledningsgruppen övergripande styrgrupp för det brottsförebyggande arbetet och ska sammanträda två gånger per år. [3] Styrgruppen består av kommunens förvaltningschefer och kommunstyrelsens ordförande. Utöver den övergripande styrgruppen finns det även ett lokalt brottsförebyggande råd (BRÅVA) som utgör kommunens strategiska råd för brottsförebyggande frågor. Rådet består av kommundirektör, biträdande kommundirektör, brottsförebyggande samordnare samt tjänstepersoner från förvaltningarna, fastighetsbolagen, kommunpolis samt räddningstjänst.[4] Vid intervju uppges det att även säkerhetschefen ingår i rådet. Rådet sammanträder tre gånger per termin och ska arbeta med kartläggning, lägesbild, orsaksanalyser, åtgärder, uppföljning och utvärdering av arbetet. Två gånger per år ska den övergripande styrgruppen och BRÅVA sammanträda för rapportering och informationsutbyte. Rådet ska även kontinuerligt rapportera sitt arbete till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Det framförs vid intervju att den övergripande styrgruppen ännu inte sammanträtt vid granskningens tidpunkt. BRÅVA har däremot sammanträtt regelbundet. Vidare framkommer att varken den övergripande styrgruppen eller BRÅVA har blivit tilldelade några formella mandat och befogenheter för styrning av det brottsförebyggande arbetet.

Vid intervju anges det att arbetsuppgifterna kopplat till samordning av det brottsförebyggande arbetet i kommunen är fördelade till en utredare. Utredaren är organiserad inom kansli- och kommunikationsavdelningen på kommunstyrelsens förvaltning. Därefter utlånas utredaren på 20 procent till trygghets- och säkerhetsavdelningen för det brottsförebyggande arbetet. Den avsatta omfattningen om 20 procent upplevs inte vara tillräcklig. Vid granskningens genomförande fanns det ingen

[3] Riktlinje för det brottsförebyggande arbetet. Kommunstyrelsen 2025-12-08, § 207.
[4] Åtgärdsplan för brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i Vadstena kommun 2025–2026. Kommunstyrelsen 2024-12-09, § 191.

arbetsbeskrivning eller annat skriftligt underlag som beskrev omfattningen av arbetsuppgifterna.

7.1.3 Styrning av arbetet

Kommunstyrelsen har beslutat om att anta en riktlinje för det brottsförebyggande arbetet[5], vilken gör gällande att arbetet ska bedrivas systematiskt och kunskapsbaserat i enlighet med den nationella arbetsmodell som utgår från lägesbild, åtgärdsplan och uppföljning.

Riktlinjen för det brottsförebyggande arbetet gör gällande att den brottsförebyggande samordnaren ska utarbeta en lägesbild i samverkan med kommunens trygghets- och säkerhetsavdelning, kommunpolisen och det brottsförebyggande rådet. Åtgärdsplanen ska utarbetas av samordnaren, kommunpolisen och det brottsförebyggande rådet i samråd med den övergripande styrgruppen. Styrgruppens uppgift uppges vara att föreslå inriktning och prioriteringar för arbetet utifrån den aktuella lägesbilden.

Enligt riktlinjen för det brottsförebyggande arbetet är styrgruppen ansvarig för uppföljning av arbetet och för att säkerställa att det bedrivs i enlighet med riktlinjen. Uppföljning ska ske vid behov men minst vartannat år. Det uppges även att samordnaren ska utarbeta uppföljningsrapporter kring det brottsförebyggande arbetet enligt åtgärdsplanen till kommunstyrelsen.

Av riktlinjen framgår även att det operativa brottsförebyggande arbetet bedrivs i kommunens verksamheter. Verksamheterna ansvarar för att genomföra planerade åtgärder, bidra till lägesbildsarbetet samt återrapportera resultat och iakttagelser till den brottsförebyggande strategen eller trygghets- och säkerhetsavdelningen.

7.1.4 Bedömning

Vår bedömning är att kommunstyrelsen **endast delvis** har tillsett att det finns en dokumenterad och tydlig organisering av det brottsförebyggande arbetet vad gäller ansvar och roller.

Vi baserar vår bedömning på att kommunstyrelsen har beslutat om en riktlinje som beskriver ansvar, roller och arbetsformer för det brottsförebyggande arbetet. Vidare konstaterar vi att kommunstyrelsen har etablerat en samordningsfunktion samt organisatoriska forum för samordning och uppföljning av arbetet. Vidare har samordningsfunktionen tagit fram lägesbild, åtgärdsplan och övriga styrande underlag i enlighet med riktlinjen.

[5] Riktlinje för det brottsförebyggande arbetet. Kommunstyrelsen 2025-12-08, § 207.

Samtidigt noterar vi att den övergripande styrgruppen ännu inte hade sammanträtt vid granskningens genomförande, att det saknas en dokumenterad arbetsbeskrivning för samordningsfunktionen samt att det vid intervjuer framförs att styrgruppen och BRÅVA inte tilldelats några formellt fastställda mandat. Vi noterar även att den avsatta resursen för samordningsfunktionen upplevs vara begränsad i förhållande till uppdragets omfattning.

7.2 LÄGESBILD OCH EFTERFÖLJANDE ÅTGÄRDER

7.2.1 Styrande förutsättningar

Enligt lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ska kommunen utarbeta en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område. Lägesbilden ska bland annat omfatta en kartläggning och analys av brottsligheten. Med lägesbilden som underlag ska kommunen därefter besluta om plan för vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att förebygga brott (åtgärdsplan). Lägesbilden ska uppdateras årligen och åtgärdsplanen ska följas upp minst vartannat år.

7.2.2 Lägesbild

Riktlinjen för det brottsförebyggande arbetet gör gällande att lägesbilden ska vara baserad på Polismyndighetens statistik och analys, trygghetsundersökningar och medborgardialoger samt information från kommunens interna verksamheter, till exempel skola och socialtjänst.

Vi har tagit del av en lägesbild för perioden år 2025–2026[6] som bland annat innehåller brottsstatistik hämtad från Brottsförebyggande rådet och Nationella trygghetsundersökningen. Till exempel anges den totala mängden anmälda brott, anmälda brott per 100 000 invånare samt statistik kopplat till skadegörelse, narkotika, våld, stöld och tillgrepp, bedrägeri och trafik. Det presenteras även statistik kring exempelvis upplevd otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet från trygghetsundersökningen. Slutsatsen som presenteras i lägesbilden är att kommunen, generellt sett, har en låg brottslighet jämfört med länet och riket. Undersökningar tyder även att kommuninvånarna över lag känner sig trygga. Däremot anges det ett flertal områden som uppges kräva ett strategiskt brottsförebyggande arbete, däribland bedrägerier, våld i nära relation, skadegörelsebrott och doping. Till respektive område anges en analys av orsakerna till identifierade utmaningar samt en beskrivning av förväntade konsekvenser av problematiken.

Vid intervju uppges att den brottsförebyggande samordnaren ansvarat för att ta fram lägesbilden och att den stämts av med BRÅVA, kommunpolis, säkerhetschef samt företrädare för Brottsförebyggande rådet och Länsstyrelsen.

[6] Lägesbild – Brottsförebyggande arbete i Vadstena kommun 2025–2026. Kommunstyrelsen.

I december år 2025 följde kommunstyrelsen upp en framtagen lägesbild för det brottsförebyggande arbetet.[7] Det framgår av protokollet att lägesbilden kopplas till den befintliga åtgärdsplanen[8].

Riktlinjen för det brottsförebyggande arbetet gör gällande att det ska genomföras en orsaksanalys av de riskområden som identifierats i lägesbilden. Syftet med analysen ska vara att identifiera både riskfaktorer som ökar sannolikheten för brott och skyddsfaktorer som kan motverka eller minska problemen. Analysen ska fungera som underlag vid utarbetande av åtgärdsplanen.

7.2.3 Vidtagande av åtgärder

Enligt kommunstyrelsens riktlinje för det brottsförebyggande arbetet ska åtgärdsplanen innehålla tydliga mål, planerade åtgärder, ansvarsfördelning, information om när åtgärderna ska genomföras samt information om hur åtgärderna ska följas upp. Det anges även att åtgärderna i planen ska vara kunskapsbaserade och ha stöd i beprövad erfarenhet eller forskning.

Vi har tagit del av kommunstyrelsens åtgärdsplan[9] för det brottsförebyggande och det trygghetsskapande arbete som avser perioden år 2025–2026. Det framgår av planen att denna kan revideras under planperioden av det brottsförebyggande rådet i kommunen om den lokala lägesbilden skulle förändras. Om inte lägesbilden förändras ska åtgärdsplanen följas upp årligen och revideras vartannat år i rådet. Den reviderade åtgärdsplanen ska därefter redovisas i kommunledningsgruppen och slutligen beslutas av kommunstyrelsen.

Åtgärderna i åtgärdsplanen är kopplade till tre områden:

1) Bedrägerier
2) Drogförebyggande arbetet kopplat till alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS)
3) Våld

Till respektive område finns övergripande mål för åtgärderna. Till respektive åtgärd anges det vilket operativt mål som finns för åtgärden, vem/vilka som ska utföra åtgärden samt när åtgärden ska följas upp. Till exempel anges att Polismyndigheten, BRÅ-samordnare och en lokal bank ska genomföra en föreläsning kring skydd mot bedrägerier i syfte att öka medvetenheten och förmågan att skydda sig mot bedrägerier. Det ska genomföras en avstämning kring åtgärden under hösten år 2025 och det ska ske en uppföljning under det tredje kvartalet år 2026.

[7] Lägesbild gällande brottsförebyggande arbete. Kommunstyrelsen 2025-12-08, § 206.
[8] Åtgärdsplan för brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i Vadstena kommun 2025–2026. Kommunstyrelsen 2024-12-09, § 191.
[9] Åtgärdsplan för brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i Vadstena kommun 2025–2026. Kommunstyrelsen 2024-12-09, § 191.

Vid intervju uppges det att åtgärderna i åtgärdsplanen genomförs inom befintlig budgetram. Om det krävs extra resurser för genomförande av åtgärder ska detta äskas av kommunstyrelsen. Vid granskningens genomförande hade inte detta skett vid något tillfälle.

Vi noterar att kommunstyrelsen blivit informerad om det brottsförebyggande arbetet under år 2025.[10] Vi noterar även att kommunstyrelsen har tagit del av en uppföljning av åtgärdsplanen för det brottsförebyggande arbetet.[11] Av uppföljningen framgår beskrivningar av genomförandestatus för samtliga åtgärder. Det anges till exempel att Polismyndighetens bedrägerienhet och personal från den lokala banken genomförde föreläsningen om bedrägerier i december år 2024. Det beskrivs vidare att cirka 20 personer deltog och det fanns möjlighet till dialog under tillfället. Till exempel uppges ett flertal av deltagarna ha berättat om bedrägeriförsök de varit utsatta för.

Det anges i uppföljning av åtgärdsplanen för det brottsförebyggande arbetet att det utarbetats en ny lägesbild, vilken även inkluderat ett fokusområde kring skadegörelse.

Uppföljningen visar även att vissa planerade aktiviteter inte genomförts eller genomförts senare än planerat. Det gäller bland annat informationsinsatser riktade till företag och frivilligorganisationer samt informationsinsatser till vårdcentralens personal avseende våld i nära relation. Av uppföljningen framgår samtidigt att dessa avvikelser identifierats, redovisats och beaktats i det fortsatta arbetet.

Vi har tagit del av en genomförd kartläggning av kommunens brottsförebyggande processer rörande barn och unga[12]. Enligt kartläggningen arbetade kommunen med 24 processer under år 2024, däribland trygghetsteam och trygghetsfrämjande åtgärder. Det beskrivs vid intervju att samtliga processer fortfarande var aktuella vid genomförandet av denna granskning. Till respektive process beskrivs syfte, ansvar, genomförande och uppföljning.

[10] Information - Rapport om brottsförebyggande arbete i Vadstena kommun. Kommunstyrelsen 2025-09-15, § 136.
[11] Uppföljning av åtgärdsplan för det brottsförebyggande arbetet. Kommunstyrelsen 2025-12-08, § 205.
[12] Kartläggning av brottsförebyggande processer rörande barn och unga. Datering och beslutsinstans saknas.

7.2.4 Bedömning

Vår bedömning är att kommunstyrelsen **i allt väsentligt** har säkerställt att det utarbetas en lägesbild av brottsligheten inom kommunens geografiska område i enlighet med lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen **endast delvis** har säkerställt att det vidtas åtgärder utifrån lägesbilden av brottsligheten inom kommunens geografiska område.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen **i allt väsentligt** har säkerställt att det sker en uppföljning av lägesbilden och åtgärderna i enlighet med lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Vi baserar våra bedömningar på att kommunstyrelsen har beslutat om en lägesbild som innehåller kartläggning och analys av brottsligheten inom kommunens geografiska område samt identifiering av prioriterade fokusområden för det brottsförebyggande arbetet. Vidare har kommunstyrelsen beslutat om en åtgärdsplan som utgår från lägesbilden och som innehåller mål, åtgärder, ansvariga utförare samt former för uppföljning. Kommunstyrelsen har även tagit del av uppföljning av såväl lägesbilden som åtgärdsplanen, och uppföljningen omfattar samtliga fokusområden och åtgärder i planen samt redovisar genomförandestatus, genomförda aktiviteter och planerade fortsatta insatser. Däremot kan vi konstatera att uppföljningen av åtgärdsplanen påvisar att åtgärder inte har genomförts i enlighet med planen.

Vi bedömer även att kommunstyrelsen inte fullt ut säkerställt en tydlig roll- och ansvarsfördelning i flera centrala delar. Avsaknaden av dokumenterade processer som tydliggör hur uppgifter ska utföras och vilken funktion som ansvarar för dem medför en risk att såväl genomförande som kvalitet blir personberoende. Därtill kan vi konstatera att beslutad riktlinje inte efterlevs vad gäller exempelvis den övergripande styrgruppens uppdrag.

7.3 SAMVERKAN

7.3.1 Styrande förutsättningar

Det framgår av lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete att kommuner ska verka för att skriftliga överenskommelser om samverkan ingås med relevanta aktörer.

7.3.2 Extern samverkan

Polismyndigheten

Vi har tagit del av en samverkansöverenskommelse för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet[13], vilken är undertecknad av kommunstyrelsens ordförande och lokalpolisområdeschef. Av överenskommelsen framgår det att parterna ska dela lägesbild med varandra minst två gånger per år, arbeta utifrån åtgärdsplanen samt fortsätta arbetet med medborgarlöftet. Uppföljning av de prioriterade områdena ska ske inom ramen för det lokala brottsförebyggande rådet.

Vi har tagit del av en överenskommelse mellan kommunen och Polismyndigheten avseende ett medborgarlöfte för perioden 2026–2027.[14] Överenskommelsen är undertecknad av kommunstyrelsens ordförande och lokalpolisområdeschef men är inte daterad. Medborgarlöftet uppges vara baserat på lägesbilden och utgörs av följande aktiviteter:

- Årlig trygghetsvandring i syfte att identifiera otrygga miljöer och skadegörelse.
- Förebyggande information till föräldrar under föräldramöten på mellanstadiet.
- Stärka informationsinsatser mot bedrägerier.

Resultatet av aktiviteterna ska följas upp löpande och redovisas en gång under planperioden.

Länsgemensam samverkan med Region Östergötland

Länets kommuner och Region Östergötland har ingått en överenskommelse kring samråd för vård och omsorg.[15] Enligt överenskommelsen omfattar samrådet frågor om regionens hälso- och sjukvårdsverksamhet samt kommunernas socialtjänst, sjukvårds- eller omsorgsverksamhet. Samrådet ska ge förutsättningar för samlat politiskt agerade inom frågorna. Detta ska ske genom gemensam kunskapsuppbyggnad och dialog. Samrådet ska sammanträda mellan fyra och sex gånger per år. Vadstena har en representant i samrådet. Till samrådet finns det även en ledningsgrupp, vilken från kommunernas sida består av socialchefer/vård- och omsorgschefer. Ledningsgruppens uppdrag är att vara tjänstemannastöd för samrådet samt planera, leda och samordna vård och omsorg för gemensamma målgrupper och andra viktiga utvecklingsområden.

[13] Samverkansöverenskommelse för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete i Vadstena kommun 2023–2027. 2023-03-13.
[14] Medborgarlöfte Vadstena kommun 2026/2027. Datering för signering saknas. Kommunstyrelsen 2026-02-09, § 19.
[15] Överenskommelse om samråd för vård och omsorg mellan Region Östergötland och Östergötlands kommuner. 2019-09-26.

Kommunerna i länet samt Region Östergötland har även ingått en överenskommelse om samverkan kring barn och unga.[16] Enligt överenskommelsen syftar samverkan till att länets invånare ska få god vård och omsorg där huvudmannaskapsgränserna inte utgör försvårande omständigheter. Det anges vidare att det ska finnas ett nära och personligt samarbete mellan regionens och kommunens medarbetare i varje verksamhet i syfte att tillgodose barnets och den ungas hela behov av vård och omsorg. Överenskommelsen var gällande till och med den sista december år 2023. Om inte en part vill säga upp eller ändra avtalet förlängs det med två år i taget.

Region Östergötland och länets kommuner har utarbetat en uppdragsbeskrivning för länsprocessledare[17], vilken anger formerna för en samverkansstruktur som syftar till att skapa en sammanhållen, jämlik och hållbar struktur där kommun, region och andra relevanta aktörer tillsammans arbetar för att främja barn och ungas hälsa, trygghet och utveckling. Länsprocessledarna är ansvariga för att leda processerna över organisatoriska gränser och skapa förutsättningar för samordning och samverkan samt att öka kvaliteten, effektiviteten och långsiktigheten i de insatser som genomförs i länet mellan region, kommuner och andra aktörer.

7.3.3 Intern samverkan

Kultur- och utbildningsnämnden har beslutat[18] om målbilder för mandatperioden år 2023–2026, däribland att skolorna ska utveckla den fysiska, pedagogiska och sociala lärmiljön med målet att de ska vara tillgängliga för alla. Vid intervju beskrivs det att förvaltningen bedriver ett förebyggande arbete utifrån målbilden. Det anges att detta arbete bedrivs i samarbete med socialförvaltningen genom till exempel en gemensam grupp som arbetar för skolnärvaro. Gruppen ska sammanträda regelbundet för att identifiera risker/brister och sedermera vidta samordnade insatser. Utöver denna grupp finns det även ett gemensamt forum för centrala elevhälsan, pedagoger, socialtjänsten och Polismyndigheten. Deltagandet i forumet syftar till att tidigt identifiera individer, särskilt unga, som befinner sig i riskzon för kriminalitet eller antisocialt beteende. I forumet ska samordnade och förebyggande insatser planeras.

Det framkommer vid intervjuer att det saknas styrande dokument som anger formerna för ovan nämnda samverkan mellan kultur- och utbildningsförvaltningen samt socialförvaltningen. Däremot har vi tagit del av en handlingsplan för tidigt stöd i samverkan[19] från år 2013. Det uppges vid intervju att arbetet härstammar från ett politiskt initiativ från år 2009 då ett projekt kring samverkan genomfördes. Enligt handlingsplanen ska socialnämndens och barn- och utbildningsnämndens förvaltningschefer årligen följa upp att riktlinjerna i handlingsplanen följs. Vid behov ska handlingsplanen revideras. Handlingsplanen beskriver bland annat gemensamma processer/insatser kopplat till

[16] Överenskommelse om samverkan kring barn och unga i Östergötland. 2019-11-22.
[17] Uppdragsbeskrivning länsprocessledare – Samverkansstruktur för barn och unga i Östergötland. 2026-01-26.
[18] Beslut om kultur- och utbildningsnämndens målbilder mandatperioden 2023–2026. Kultur- och utbildningsnämnden 2023-05-08, § 36.
[19] Tidigt stöd i samverkan. Januari 2013. Beslutsinstans saknas.

föräldrastöd som till exempel elevhälsomöte samt processen för anmälan till individ- och familjeomsorgen.

Det framförs vid intervju att det pågår ett arbete för att utarbeta en samverkansstruktur mellan skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF).

Vid intervjuer framhålls att den samverkan som bedrivs mellan skola och socialtjänst har förbättrats under senaste året och upplevs som god.

7.3.4 Bedömning

Vår bedömning är att kommunstyrelsen **har** tillsett att det finns en dokumenterad och tydlig samverkan med, både interna och externa, relevanta aktörer.

Vår bedömning är att socialnämnden samt kultur- och utbildningsnämnden **i allt väsentligt** har en etablerad samverkan för att tidigt identifiera och möta behov av stöd hos unga som riskerar att utveckla eller redan befinner sig i kriminalitet.

Vi baserar våra bedömningar på att kommunstyrelsen har ingått dokumenterade samverkansöverenskommelser med relevanta externa aktörer, däribland Polismyndigheten, samt att det finns överenskommelser och samverkansstrukturer på regional nivå avseende vård och omsorg samt barn och unga. Vi bedömer att samverkan mellan kultur- och utbildningsnämndens och socialnämndens verksamheter bedrivs genom flera etablerade forum och arbetsformer för tidig identifiering och samordning av insatser för barn och unga. Det finns bland annat en gemensam grupp för skolnärvaro samt forum där representanter från skola, socialtjänst, elevhälsa och Polismyndigheten samverkar kring unga i riskzon. Vi konstaterar även att en kartläggning av brottsförebyggande processer för barn och unga har genomförts.

Samtidigt framkommer att det saknas aktuella styrdokument som reglerar formerna för samverkan mellan socialnämnden och kultur- och utbildningsnämnden. Mot denna bakgrund bedömer vi att den praktiska samverkan är etablerad, men att det finns utvecklingsområden avseende dokumentation och formalisering av samverkansstrukturen.

8 SAMLAD BEDÖMNING OCH REKOMMENDATIONER

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen har en tillräcklig styrning, uppföljning och intern kontroll av det brottsförebyggande arbetet för att uppfylla kraven i lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Granskningen har även syftat till att bedöma om det finns en tydlig och fungerande samverkan med skola, socialtjänst och Polismyndigheten som stödjer arbetets genomförande.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen endast delvis har en tillräcklig styrning, uppföljning och intern kontroll av det brottsförebyggande arbetet för att uppfylla kraven i lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Därtill bedömer vi att det i allt väsentligt finns en tydlig och fungerande samverkan med skola, socialtjänst och Polismyndigheten som stödjer arbetets genomförande.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Säkerställa att ansvar, mandat och resursförutsättningar för det brottsförebyggande arbetet dokumenteras och tydliggörs, samt att den beslutade styrstrukturen tillämpas fullt ut (se avsnitt 8.1.4)
- Säkerställa att ansvar, roller och kontrollpunkter för framtagande, genomförande och uppföljning av lägesbild och åtgärdsplan tydliggörs inom ramen för kommunstyrelsens styrning av det brottsförebyggande arbetet (se avsnitt 8.2.4)

Därtill rekommenderar vi kultur- och utbildningsnämnden samt socialnämnden att:

- Säkerställa att formerna för samverkan kring barn och unga dokumenteras och formaliseras (se avsnitt 8.3.4)

Datum som ovan

Azets Revision & Rådgivning AB

Joakim Hackström-Larsson

Verksamhetsrevisor

Lisa Åberg

Certifierad kommunal revisor/kvalitetssäkrare

Liam Alldén

Verksamhetsrevisor